

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

סוכה לט-מה | פרשת כי תצא | גליון מס' פה

דף לט. פסוק

ל"ל פירש משום דכתיב לגבי תרומה אכילה, ולא להפסד.

אלא מוכח דמצד הפסד ליכא כאן חששא, דמה שנמאס הקליפה החצונה של האתרוג, כיון שרוב אנשים בין כך אינם אוכלים אותו, אינו בכלל הפסד. אבל בתרומה שנאמר "משמרת", ושמירה היא ענין של סייג וגדר, אסור לגרום הפסד גם לקליפת הפרי, מחמת חשש שיבא להפסד הפרי עצמו, וכל זה בתרומה דכתיב משמרת, אבל בשביעית דלא כתיב משמרת, רק לאכלה ולא הפסד, אין כאן משום הפסד, ושרי ליטול אתרוג של שביעית.

בספר בית נאמן מתרין דקליפת האתרוג אין בה כזית, ובתרומה דלא כתיב בהלשון אכילה שפיר אסור להפסיד אף בכל שהוא, משא"כ שביעית דאיסור הפסד נפקא לן מקרא ד"לאכלה", שיעורה בכזית ולא בכל שהוא, ולכן אין חשש מפני הפסד הקליפה דהוי רק כל שהוא.

ועיין בהר צבי (או"ח ח"ב סי' קי"א) מה שמפלפל בסברת המקור ברוך והבית נאמן, ושם תירץ דאתרוג דסתמא נטוע למצותו ולא לאכילה אין בו איסור דלאכלה ולא להפסד, עיין שם.

דף לט: פסוק

אי משמע דהאי מן לישראל דמוזני הוא וכו' - הגאון ר"י ענגיל ז"ל בספרו ציונים לתורה (כלל לט) כותב דבר נפלא וז"ל: ודע דשם אלמנה לפי הפשט הוא מלה מורכבת מב' תיבות אל מנה, היינו שנסתלק המזון שלה, כי מן פירושו מזון וכנודע, וע' סוכה (דף ל"ט ע"ב) מאי משמע דהאי מן לישראל דמוזני הוא כו', דאפי' למ"ד דמוזנות אשה דרבנן מ"מ דרך הבעל לזון את אשתו, ובעבד עברי חייבה תורה לרבו לזון את אשתו, לפי שאלולי נמכר הי' הוא זון אותה, דאף דאין חייב מ"מ הדרך כך שיזון הבעל את אשתו, ע' קידושין (דף כ"ב ע"א) ובמכילתא יתרו, ועיין כזה תוס' גיטין (דף מ"ז ע"ב) ד"ה ולביתך, ועוד כזה בכמה דוכתי וגם התשמיש מכונה אכילה ומזון ע"ד אכלה ומחתה פי

משה שפיר קאמרת. פרש"י גדול הדור - כתב האור שמח (סופ"ה מהל' תשובה) דביטוי זה מסייע להמקובלים שאמרו כי בכל דור ודור נותן הקדוש ברוך הוא נצוצין מנשמות צדיק קדום, ולפעמים גם במי אשר קרבת ה' יחפוץ נותן מנוח לנשמת צדיק קדום להתקשר בנפשו ומסייעו לעשות הטוב וזה נקרא אצל המקובלים סוד העיבור והעמיקון בזה הרבה.

וכתב רבינו האר"י הק' ז"ל (ס' הכונות דפוס קארעץ דף מ"ט ע"א) "כללות כל הנשמות ההם ששים רבוא, והתורה היא שורש הנשמות בישראל, ולכן יש כנגדם ששים רבוא פירושים, אשר כפי כל פירוש מן הששים רבוא, משם נתהווה שורש נשמה אחת מישראל, ולעתיד לבוא כל אחד ואחד יקרא את התורה כפי הפירוש המגיע לשורשו אשר על ידו נברא, וכן הוא בגן עדן, ויש נשמה שכוללת כמה פירושים, ונשמת משה רבינו ע"ה היתה כוללת כל הששים רבוא, ולכן ידע כל הששים רבוא פירושים וכו', וששים רבוא פירושים אלו הם כפי הפשט וכנגדם באגדה וכנגדם בקבלה".

הלוקח לולב מחברו בשביעית כו' נותן לו אתרוג במתנה כו' - הנה המשנה דנה כאן רק משום איסור סחורה בשביעית. והקשה בספר מקור ברוך (ח"ד פל"ח) לבעל תורה תמימה, דהא לעיל דף ל"ה ע"ב איתא דאסור ליטול אתרוג של תרומה מפני שמפסידה, ופירש"י שקליפה החיצונה נמאסת ע"י משמוש הידים ואסור להפסיד תרומה, ואם כן אין שייך בכלל ליטול אתרוג של שביעית, הרי גם בשביעית ישנו איסור לאכלה ולא להפסד (כדאיתא בפסחים נ"ב ע"ב), וא"כ מהאי טעמא הי"ל לאסור ליטול אתרוג של שביעית.

והביא שהקשה קושיא זאת להבית הלוי, ותירץ לו על זה דלכן דייקא נקט רש"י שם בד"ה אתרוג של תרומה, דאסור להפסיד תרומה משום משמרת תרומותי, וקשה

כתב החתם סופר (שבת דף קמז): 'מה שנראה לי שנולד לך זה מנהג לחדש חידושים יותר מדאי ... אכן ע"י החידושים בכל דף ועמוד עי"ז וזכר הכל ומילתא דתמיה מידבר דכירא, והנסיון מעיד לנו ע"ז ויודע אני בעצמי'.

וגו', ואף שהבעל זן אותה ודר עמה רק מנישואין ואילך, מ"מ אחרי שהנשואה שמת בעלה נקראת אלמנה נקראת גם הארוסה כן, ע' כתובות (דף י' ע"ב) אידי דהא קרו לה אלמנה כו' עכ"ד.

דף מ. ס

יצאו עצים שהנאתן אחר ביעורן - הגאון רבי עקיבא אייגר זצ"ל בגליון הש"ס (ב"ק ק"א ע"ב) הקשה למה לי קרא לאסור סחורה בפירות שביעית, הא אין ביעורן והנאתן שוה, שההנאה היא עכשיו שמוכר לו, ומקבל עבור זה תמורה, ואילו הביעור הוא רק אחר כך.

ותירץ דמזה מוכח דמה דבעינן שיהי' הנאתן וביעורן שוה, הוא משום שאם הנאתן היא אחר ביעורן הוא כמבער ללא תכלית, וכמפסיד אוכלי שביעית, אבל היכי שהנאתן הוא לפני ביעורן, הרי הוא נהנה עכשיו מהאוכלי שביעית, ואם כן אין קפידיא רק שלא יהי' הנאתן אחר ביעורן, אבל אם הנאתן לפני ביעורן שפיר דמי, והוי כהנאתן וביעורן שוה, ולכן איצטריך מיעוט מיוחד למעוט סחורה.

דף מא. ס

משחרב ביהמ"ק התקין ריב"ז וכו' - בספר ראש גולת אריאל ח"א ממסופר שבקיין של שנת תרצ"ט שהה הרה"ק רבי משה בצלאל הי"ד, אחיו של אדמו"ר האמרי אמת זצ"ל, בעיירת המרפא שצ'אווניץ ונפגש שמה עם הגאון מבריסק רבי וולויליה סולובייציק זצ"ל. יום אחד יצאו שניהם לטייל ועסקו יחדיו בדברי תורה. הזכיר הגרי"ז את דברי המשנה (סוכה מ"א ע"א) "משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש, ושיהא יום הנף כולו אסור", ואת דברי בעלי התוספות על אתר שריב"ז התקין הרבה תקנות "אלא הנך תרתי תיקן יחד להכי תנא הכא יום הנף אגב גררא", בצרוף קושייתם שהקשו מיד אח"כ, למה במנחות (דף ס"ח) לא תני הך דלולב אגב הוא דיום הנף? ונשאר התוס' בתימה.

פתח רבי משה בצלאל ואמר: אחי אדמו"ר שליט"א אמר, דמאחר שתיקן ריב"ז תקנת הלולב זכר למקדש היו העולם עצבים, דכיון שהוצרך לתקן זכר למקדש מובן מאליו שהגלות תימשך ותארך הרבה, לכן הוסיף מיד ותיקן שיהא יום הנף כולו אסור "משום מהרה יבנה בית המקדש" (כדברי הגמרא סוכה שם) וממילא יתחזקו ברוחם ולא יתייאשו. ובוה מתורצת קושיית בעלי התוספות כי דוקא אחרי תקנת לולב שהיו עצבים הוצרך לסמוך תקנת "יום הנף" לחזק לבכם, אבל במס' מנחות אצל התקנה ד"יום הנף" שהיא מטעם "מהרה יבנה בית המקדש" אין צורך להסמיק לה תקנת לולב.

והיה הגאון מבריסק זצ"ל באותו מעמד מפליא מאד את תירוצו של רבינו זצ"ל.

כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאום ה' וכו' - הגאון האדר"ת ז"ל בהקדמתו לקונטרס זכר למקדש שחיבר, מביא מהחתם סופר הכותב, דהרמז כאן הוא במש"כ בסיפא דקרא "וממכותיך ארפאך". שבזכות הדרישה לציין תהא לנו רפואה למכותינו, וע"כ תיקן ריב"ז את ב' הדברים ביחד ע"ש.

ועיין בספרי פרשת עקב (בפ' ואבדתם), ושמתם את דברי אלה על לבבכם היו מצויינים במצות שכשאתם חוזרים לא יהיו לכם חדשים כו', הוא שירמיהו אומר הציבי לך ציונים אלו המצות שישראל מצויינים בהם, שימי לך תמרורים זה חורבן בית המקדש, שיתי לבך למסלה דרך הלכת אמר להם הקדוש ברוך הוא באיזה דרכים הלכתם ועשו תשובה מיד אתם חוזרים לעירכם שנאמר שובי אל עריך אלה וכו'. והכוונה לשוב ולקיים מצות המעשיות שעזבו בישבם על אדמתם מרוב כל, ובזכות המצות נזכה לשוב לארצנו, וז"ש שימי לך תמרורים שנשים ללבנו לעשות זכרון לבית תפארתנו וקדשנו, ובזכות אותה דרישה שנדרוש לציין ולמקדשה נזכה לקיימם באמת.

ובאיכה רבתי (סוף פ"א) דרש רשב"י קראתי למאהבי המה רמוני, אלו נביאי האמת שהיו מאהבים אותי להקב"ה, המה רמוני, שהיו מרמין בי ואמרו לי הפרישו תרומות ומעשרות, וכי יש תרומה בבבל אלא בשביל לאהבני להקב"ה, הוא שירמיהו אמר הציבי לך ציונים הציונים במצות שהיו ישראל מצויינים בהם וכו'. ועל כן סמכו רבותינו לעשות זכר למקדש וכו' עכ"ד.

דף מא: ס

ולקחתם שתהא לקיחה ביד כל אחד ואחד - בשו"ת חת"ס (או"ח סי' קפ"ב) תמה, דאיך קס"ד דלקיחה של אחד יוצא בו גם חברו, והא בסמוך נפק"מ דביום הראשון בעינן לכם, ואם האחד נוטל את הד' מינים שלו לצאת בו לא מתקיים אצל האחרים דין "לכם".

ותירץ החת"ס דאם היה יוצאין ע"י נטילה של אחד, בודאי היה אפשר לצאת באתרוג השותפין דלכם קאי על כל היוצאים באותה הלקיחה.

ובשם גדול אחד תירץ החת"ס, דאה"נ דלפי מה דדרשינן בהמשך הברייתא למעוטי גזול ושואל שוב לא בעינן ללמוד דניבעי לקיחה ביד כל אחד ואחד דתפ"ל משום דלא הוי לכם, וע"כ כתב שם דביום השני דלא בעי לכם לא בעינן נמי לקיחה ביד כל אחד ואחד. וכ"כ היד המלך (הל' לולב פ"ז). [וע"ש בחת"ס שדחה את דברי הגדול].

ומעשה בר"ג ור"א ור"ב ע"ר וכו' - בקובץ המאסף שיי"ל בירושלים (שנה ו' חוברת י' סי' צ"ד) כתב לדון האם על פי דין "וקדשתו" יש לתת לכהן לברך ראשון באתרוג של קהל. וכתב שם להביא ראיי מפורשת מהגמ' כאן, דהרי

ידוע שרבי אלעזר בן עזריה היה כהן [שהיה דור עשירי לעזרא הסופר (מנחות נ"ג, א') שהיה כהן (ע"י עזרא ז', י"א)], ומכך שלא חשש רבן גמליאל לתת את האתרוג לרבי יהושע לפני רבי אלעזר בן עזריה, מוכח שאין לכהן קדימות מדין "וקדשתו".

אולם כתב שם שאין להביא משם ראיה, ראשית, מאחר ויש לחלק ולומר שבגלל שהיה רבי יהושע זקן וחכים טפי מראב"ע וגם היה אב בית דין, לכן הקדים רבן גמליאל לתת לו לברך על האתרוג. עוד יש לחלק ולומר שבלשון הברייתא לא מוכח שבאו רבי יהושע וראב"ע ביחד לפני רבן גמליאל ורבן גמליאל העדיף להקדים ולתת את האתרוג לרבי יהושע לפני ראב"ע, ויתכן שהמעשה היה שרבן גמליאל ישב בחדרו בספינה ונכנס רבי יהושע ונתן לו האתרוג, ויצא רבי יהושע ונכנס ראב"ע, ואם כן אין להוכיח מכאן שכאשר עומדים הכהן והישראל ביחד כדי ליטול ד' מינים, יש להקדים כהן מדין "וקדשתו" עכ"ד שם.

דף מב. ע

מהו דתימא הואיל ואשה לאו בת חיובא היא אימא לא תקבל וכו' - בשער המלך (פ"א דלולב הכ"ה) הביא ספיקו של מהר"ן נעים ז"ל על מי שזוהרים שלא לשאוב מעלה עשן הטיטון ביום טוב, אם יכול לטלטל הקנה ששואפין הטיטון ממנו, מי אמרי' כיון דלדידי' הו"ל כלי שמלאכתו לאיסור הו"ל מוקצה, או דילמא כיון דלאחרני שרי אינו מוקצה אפילו לדידי'.

וכתב בשעה"מ לפשוט מהמבואר כאן ברש"י, דמסקנת הגמ' דיכולה האשה לטלטל, "דכיון דראוי לנטילת אנשים תורת כלי עליו ומותר בטלטול לכל". ומוכח שחפץ שראוי לתשמישו של אדם מסויים אפילו שלאחרים אינו ראוי, אינו מוקצה.

וכתב בזה בקהלות יעקב עמ"ס שבת (סי' כ"ג): והנה לולי פירש"י ז"ל, מגוף הגמ' אין להוכיח דמה דחזיא לאינש דעלמא לא הוי מוקצה לכל, די"ל דדוקא הכא דראוי לבעלה ובנה שהם בני ביתה והיא משמשתן דהו"ל כההיא דתינוק המוטל עליו ומשו"ה אינו מוקצה לדידה, מידי דהוה אמאכל בהמה דאינו מוקצה לבעליו כיון דראוי לבהמתו, וה"נ בשראוי למי שהוא מבני ביתו, אבל מלשון רש"י ז"ל שכתב תורת כלי עליו "ומותר לכל", מבואר דלא הוי מוקצה אפילו לאינש דעלמא.

והנה בשער המלך דוחה רא"י זו מלולב להסוברין דאשה רשאית לברך על הלולב, והיינו דאע"פ דמ"ע שהזמ"ג נשים פטורות מ"מ אי עבדי מצוה קעבדי, ונמצא שראוי לה לעצמה, אבל למשנ"ת הרי מדברי הגמרא בלא"ה אין רא"י לנד"ד, ורק מלשון רש"י ז"ל כנ"ל, ורש"י ז"ל הא ביאר בהדיא דמה דאינו מוקצה להאשה הוא משום דחזיא להאינש, וגם הרי שיטת רש"י ז"ל היא דמ"ע

שהזמ"ג אסור לנשים משום בל תוסיף עיין ב"י או"ח סימן י"ז. ע"כ.

דף מב. ע

כל מי שמגיע לולבי לידו הרי הוא לו במתנה - הנה המהרי"ט (ח"ב חו"מ סי' כט) והשאגת אריה (סי' צב) תמהו דלכאורה דין זה תלוי בביריה, דהא בעינן למימר דבשעת הזכיה מתברר שזוהו האיש שהקנה לו את לולבו. ותירצו דאין חסרון דביריה רק במקום שאנו צריכין שהחלות יחול למפרע, אבל בנידון דידן סגי לן שיחול החלות משעת הזכיה ואילך ובה לא בעינן לחידוש של "יש ברירה".

והקצות החשן (סי' ס"א סק"ג) מתרין דהבעלים של הלולב באמת מקנה מצדו לכל אחד ואחד מכל העולם ולא רק לאותו שיזכה בו בסוף, אלא דהמגיע ראשון לזכות הוא זוכה בו בפועל ושוב אין האחרים יכולין לזכות בו. וע"ש בנתיבות (סוף סק"ג) שפקפק על סברת הקצות החשן.

עוד נציין שהבאר יצחק (יו"ד סי' כ"ג) תמה לשיטת הרמב"ן דלמ"ד כסף קונה מדאורייתא ולא משיכה גם במתנה אין לקנות במשיכה אלא רק בקנין חצר, א"כ איך יצאו לולב זה הניתן להם במתנה לפי מש"כ הברית אברהם (או"ח סי' כ"ח) בשם הרמב"ן דקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא.

וכתב דמצ"י למיקני בקנין יד, ואף על גב דמה שבולט מידו לחוץ לא חשיב כבידו וכמש"כ הנתיבות (סי' רס"ח ס"ק א') והגרע"א (סי' רכ"ב אות כ"ג), הני מילי בבולט לצדדין, אבל לולב שבולט מלמעלה לא גרע ממונח באויר חצירו דקונהו.

דף מג. ע

ויעבירונו ד' אמות ברה"ר וכו' - ברש"י: כגון אם הי' מונח בכרמלית או בקרפף או בגינה דאין כאן איסור הוצאה דאורייתא וכו' ע"כ. והקשה בספר ליקוטי חבר להג"ר חזקיה פייבול פלאט זצ"ל (מתלמידי החת"ס זצ"ל) (כרך ט' ד' קו) דצ"ע על רש"י הכותב דקרפף הוא כרמלית מה"ת, ובאמת הוא רה"י מה"ת והזורק לתוכו חייב, ורק לחומרא הוא כרמלית מדרבנן שאין מטלטלין בו אלא בד' אמות ע"כ.

והשיב בזה הגאון ר' חנוך עהרנטרוי ז"ל (בספר פרנס לדורו ע' 148): לע"ד רש"י הולך בזה לשיטתו, דהא בשבת (דף פ' ע"א) בד"ה והוא שיש חיוב חטאת ביניהם וכו' כתב: כגון קרפף יותר מבית סאתים, משמע שהוא ככרמלית דאורייתא, וכן מוכח בהדיא מדבריו דף צ"ט ע"ב בד"ה מוקף לכרמלית, שכתב: דלא הקיפו בו אלא בית סאתים, משמע ביותר מבית סאתים הוי כרמלית דאורייתא ע"כ.

סוף סדר חליצה כתב רק פעם אחת, והרמ"א ז"ל הוסיף עוד ב' פעמים. ובאמת אין הדבר מוכרח מן הגמ' שצריך ג' פעמים, שי"ל כדברינו, ואולי דכיון דנקט שלשה פעמים, ולא סגי ליה בשנים מכלל דדווקא קאמר.

והוא מסיים: ראיא לדבר מהך דסוכה (מה א) דתנן ר"א אומר ליה ולך מזבח ליה ולך מזבח. וקשה האיך אמרו שני פעמים, והא"ר זירא האומר שמע שמע כאומר מודים מודים דמי, וכדפריך הגמ' להלן (נג ב) ממ"ש כה"ג, ולהאמור אתי שפיר היטב דהכא נמי לא אמרו כן ב' פעמים, רק פעם אחת, אלא שכל העם אמרוהו ביחד משא"כ שם. ע"כ.

תנא רבות וארוכות אחד עשרה אמה וכו' אמר ר' אבהו מאי קראה אסרו חג בעבותים וכו' - כתב החיד"א בספרו פתח עינים: אפשר לרמוז כי תיבת חג גימטריא י"א רמז שהיו ארוכות אחד עשרה אמה אי נמי ר"ת אסרו חג בעבותים גימט' י"א.

כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו וכו' - כתב החיד"א בספרו פתח עינים: אפשר שדקדק לומר והדס בעבותו דקי"ל בא"ח סי' תרמ"ו דאם נשרו רוב עלי הדס אפי' לא נשתירו אלא תלתא בחד קינא כשר וזהו בעבותו כלומר אפילו בעבות אחת שנשתיר תלתא בחד קינא או אפשר לומר בהפך דאף שהדין הוא דנשרו רוב עלי כשר מ"מ אם יזהר לפני משורת הדין שיהיה ההדס עדיין בעבותו כמות שהוא שלא נשרו עלי מעלה עלי הכתוב וכו'.

דף מה: 8

כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן שנא' עצי שטים עומדים - הביכורי יעקב (סי' תרנ"א ס"ק י"ג) הביא מספר המנהיג, דאותן הפתיים שלוקחים האתרוג כשהעוקץ למעלה כדרך שהוא תלוי בעץ אינן יוצאין, דבתחילת גדילתו העוקץ למטה והפיטום למעלה אלא דבסוף מחמת כובדו נהפך צד העליון למטה, וכ"כ המג"א.

הביכורי יעקב (שם) מסתפק אם אותן הגרים באירופה יוצאין בד' מינים שגדלו באוסטרליה שהוא מתחתיהם, דהא האתרוג שגדל שם אם נוטלין אותו באירופה הא הפוך מדרך גדילתו. וכתב דמסתברא דמ"מ כיון דהעוקץ כלפי הארץ הוי שפיר דרך גדילתו שגדל שם ועוקצו כלפי הארץ.

>><<

אין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב וכו', מהו דתימא הני מילי היכא דלא אנבהיה והדר אנבהיה - כתב הזרע אברהם להגאון ר' אברהם לופטביר זצ"ל (סי' סב) דכאן מבואר דא"א לצאת בפעולה אחת חובת שתי מצוות, והקשה דא"כ איך יוצאים הכהנים חובת מצה בחלה ובתרומה [וכדאיתא בפ"ב דפסחים] מאחר דבלא"ה יש מצוה באכילת תרומה וחלה.

וכתב דמה שאינו יוצא ידי שתי מצוות בפעולה אחת, היינו למ"ד דמצות צריכות כוונה, ומשום דא"א לכיון על ב' דברים כאחד, אכן במצה דקי"ל (ר"מ פ"ו דחמץ ומצה) דגם בכפאוהו לאכול מצה יצא, דכיון דיש לו הנאה לא בעינן כוונה, ממילא שפיר יוצא גם כשמקיים באכילה זו מצוה אחרת, דמצות מצה אין צריכה כוונה. וע"ע בבית האוצר (מערכת ב' כלל ג') שגם למד בתחילה מכאן דא"א לצאת ב' מצוות בפעולה אחת והביא סתירות לזה, ע"ש.

ר"א אומר ליה ולך מזבח וכו' - כתב הגאון האדר"ת זצ"ל בספרו זכר דבר ערך "כפל לשון" (ע' לז): נראה לי בכ"מ שמצאנו בלשון חז"ל כפל לשון י"ל דלא שאמרו כן בכפל, אלא לפי שהיו אז המון עם רב וכל אחד אמר, הוא כמו שאמרו בכפל, ובאמת הול"ל במספר יותר משנים, אלא שאם כן אין קצבה לזה, על כן נקט רק שני פעמים, בסוטה (כ א) והם אומרים הוציאוה הוציאוה שלא תטמא את העזרה, ותוס' פסחים (צב א) כתבו שאמרו כן שני פעמים כדי למהר את הדבר, ולענ"ד פשוט, דכל הכהנים והעם שעמדו בעזרה בעת השקוה כל אחד צעק הוציאוה, ולזה רמז התנא בשני הפעמים שאמר. ושם (מא א) אמר לו אגריפס אחינו אתה, אחינו אתה, לא שאמרו לו שני פעמים, אלא שכל אותם ששמעו ממנו פרשת הקהל וראו עיניו זולגות דמעות אמרו לו הרבה מהם כן, ונקט התנא רק שני פעמים להסביר הדבר.

וכן היה נראה לי דהתרת נדרים שאמרו מותר לך שלשה פעמים. שאין חובה לומר ג' פעמים דווקא, אלא לשלשה המתירים קאמר שלשה פעמים, ומזה נראה לי גם בהך דיבמות (קו ב) מצוה בדיינין לומר חלוץ הנעל, ולרבי יהודה מצוה לכל העומדים שם לומר חלוץ הנעל, ובפי' סדר חליצה מבואר שאומרים ג' פעמים, אולם בשו"ע

גליון זה יוצא לאור ע"י 'שיעור הדף היומי' בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.
 מידי ערב נמסר שיעור בצורה רהוטה ובהירה בשעה 7.00 בערב - שמעו ותחי נפשכם.
 כמו"כ מתקיים שיעור 'למאחרי שבת' בביהמ"ד אהל יששכר רח' המגיד ממעזריטש 144 בשעה 10.35 בערב.
 ניתן לשמוע את השיעורים בקול הלשון במס' 03-6171111 להקיש *7 ואז קוד 96633 שלווחה 6
 ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com
 ניתן לקבל גם את הגליון היוצא ע"י בית מדרש גבוה לכהנים' ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק.